

9

שמע ישראל

לימודי תנ"ך בהתכתבות

מעשה הבריאה

אמת מהי?

אף ששאלה זו עשויה להישמע תמוהה, אחריה מתוך הנחה שאנו יודעים מהי, היא מביעה את הבלבול והספקנות שלנו באשר לאמת. בלבול זה נובע ממגוון הדתות והאמונות הסובבות אותנו, הגורמות לנו לתהות אם בכלל יש אמת, ואם כן, מהי והיכן היא נמצאת. הספקנות מטילה ספק בקיומה של האמת. על פיה, אין כל אמת אובייקטיבית.

התשובה מצויה בתנ"ך, המבהיר מפורשות כי: "יהנה אֱלֹהִים אֶמֶת הוּא." (ירמיה י:). התנ"ך מעיד כי האמת שרירה וקיימת, ומזוהה עם האלוהים. למעשה, האמת נחשבת אחת מי"ג מעלותיו של אלוהים, הנמנות בספר שמות לד:ו (פסוק הנכלל בתפילות ראש השנה ויום כיפור). מעניין לציין כי מעלה זו היא השביעית ברשימה, וממוקמת בדיוק במרכז.

התנ"ך הוא יצירת המופת הנפוצה והאוניברסלית ביותר שידעה האנושות, האמת היא מעלה אלוהית, ולכן אינה נובעת מתוכנו אלא ממקור חיצוני – מאלוהים. מכך עולה שאל לנו לחפש התרבות של עמים רבים ובדתות השונות.

מאת: ד"אק דוקאן
מאנגלית: שולמית גלאור

שמע ישראל - לימודי תנ"ך בהכתבות
הוצאת "חיים ושלום"
ת.ד. 592, ירושלים, 94186

בני, תורת אל תשכח; ומצותי, יצר לָבֵן. כי אֵרַךְ יָמֶיךָ, וְיָשַׁנְתָּ חַיִּים וְשָׁלוֹם, יוֹסִיפוּ לָךְ. משלי ג:אב,

כל הזכויות שמורות: אין להעתיק, לאחסן או להעביר נתונים בכל צורה או אמצעי, אלקטרוני מכני, צילום, הקלטה, או אחר ללא רשות מוקדמת מבעלי הזכויות. Shabbat Shalom © 2006

שבע שאלות

הערות אישיות

מעשה הבריאה

1. מדוע פותח התנ"ך בסיפור הבריאה?

^א בְּרֵאשִׁית, בְּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאֶת הָאָרֶץ. (בראשית א:א).
^א וְהָאֱמוּנָה מִבְּטַח-עַז בְּדָבָר חֲכָמוֹ לֹא דָבָר בְּחוּן בְּלֵב וְלֹא תִשׁוּרְנוּ עִין.
אל העברים יא:א.

* "עיקר האמונה הראשון, ב"אני מאמין" של עם ישראל, דן בבריאה:
"אני מאמין באמונה שלמה כי אלוהים הוא בורא הכל." (הרמב"ם).

2. מהו הלקח הראשון שעלינו להפיק מסיפור הבריאה? מובאה:

¹ בָּאוּ, נְשֵׁתְחֹה וְנִכְרְעָה; נִבְרְכָה, לְפָנֵי-יְהוָה עֲשָׂנוּ. (תהילים צה:ו)
השוו עם חזון יוחנן יד:ז).

* "עלינו לשבח לאדון הכל. לתת גדולה ליוצר בראשית." (מתוך תפילת "עלינו").

3. מהי הראיה המשכנעת ביותר לקיומו של האל?

² הַשָּׁמַיִם, מִסְפָּרִים כְּבוֹד-אֱלֹ; וּמַעֲשֵׂה יְדָיו, מַגִּיד הַקִּיעַ. (תהילים יט:ב)
השוו עם בראשית א:א).

* מחברי המדרשים הסיקו מבידיקת התחביר של פסוק א' בבראשית, כי הבריאה מביאה לידי מפגש עם אלוהים. "אני קיים, משמע אלוהים קיים." (ילקוט שמואל 184 ISP).

4. כיצד ברא אלוהים את העולם?

ט **כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי; הוּא-צָוָה, וַיַּעֲמֵד.** (תהילים לג:ט), (השוו עם בראשית א:ג).

* "לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, אלא בדבר ה'".
(בראשית רבה ג, ב).

* "בעשרה מאמרות נברא העולם". "העולם נברא בעשר מילים אלוהיות, משום שמעשה הבריאה הראשון הספיק לבריאה כולה." (פרקי אבות ה, א).

5. במשך כמה זמן ברא אלוהים את היקום?

' **כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם, וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי; עַל כֵּן, בִּרְךְּ יְהוָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ.** (שמות כ:י).

6. כיצד מתאר התנ"ך כל פעולה ופעולה במעשה הבריאה?

ט **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל-מְקוֹם אֶחָד, וַתִּרְאֶה, הַיַּבְשָׁה; וַיְהִי-כֵן.** (בראשית א:ט), (השוו עם פסוק יב ואילך).

* "כל מה שאלוהים ברא היה מושלם, כמו שכל עיסוקיו עם בני האדם הם צודקים ונכונים. אין מצפים מהאדם להציע שיפורים לבריאתו." (סיפרא דברים פרק 397).

7. מהם ששת ימי הבריאה?

" **וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לְלַיְלָה; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם אֶחָד.** (בראשית א:ה), (כמו כן ז:יג וכו').

* רש"י טען כי "על פי הסימטריה של הכתוב, היום הראשון היה צריך להיכתב באותו האופן שבו נכתבו יתר הימים שבאו אחריו: יום שני, שלישי, רביעי וגו'. מדוע נכתב "יום אחד"? משום שאלוהים הוא אחד." (מקראות גדולות).

שבע שאלות

הערות אישיות

שבע שאלות

הערות אישיות

---

8. כיצד התווה אלוהים סימנים המבדילים בין הימים והעונות?

^{טו} וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים, אֶת-שְׁנֵי הַמָּאֲרֹת הַגְּדֹלִים: אֶת-הַמָּאֲוֹר הַגָּדֹל, לְמִקְשָׁלֶת הַיּוֹם, וְאֶת-הַמָּאֲוֹר הַקָּטָן לְמִקְשָׁלֶת הַלַּיְלָה, וְאֶת הַכּוֹכָבִים. (בראשית א:טז), (השווה עם בראשית א:ד-ה).

9. מה נלמד מסיפור הבריאה על אלוהים?

^אבְּרֵאשִׁית, בָּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם, וְאֶת הָאָרֶץ. (בראשית א:א).

^ה וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה, טָרֵם יִהְיֶה בְּאָרֶץ, וְכָל-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה, טָרֵם יִצְמַח: כִּי לֹא הִקְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים, עַל-הָאָרֶץ, וְאָדָם אִינוּ, לְעַבֵּד אֶת-הָאֲדָמָה. (בראשית ב:ה).

* "אלוהים הוא שמו של האל כאשר הוא עושה דין צדק... יהוה הוא שמו כאשר הוא שופע חסד ורחמים." (רש"י, מקראות גדולות).

10. מה הייתה תכליתו של אלוהים בבריאת העולם?

^{לא} וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וַהֲנֵה-טוֹב מְאֹד; וַיְהִי-עֶרְבַּ וַיְהִי-בֹקֶה, יוֹם הַשִּׁשִּׁי. (בראשית א:לא).

* "רבי אבו אמר על אלוהים: "זהו כמו מלך אשר מילא את ארמונו בהנאות; אם אין לו מבקרים, איזו הנאה הוא מפיק מהן? ולכן כאשר המלאכים התנגדו לבריאתו של אדם, אלוהים השיב: "ואיזה שימוש יהיה לכלל הדברים אשר בראתי אם לא יהיו בני אדם שיהנו מהם?" (בראשית רבא ה:ח).

11. מה צריכה להיות התגובה האנושית לעובדה שאלוהים ברא את העולם?

התענגות על החיים:

^ט רָאָה חַיִּים עִם-אִשָּׁה אֲשֶׁר-אָהַבְתָּ, כָּל-יְמֵי חַיֵּי הַבְּלָה, אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ תַּחַת הַשָּׁמַיִם, כֹּל יְמֵי הַבְּלָה: כִּי הוּא חִלְקָהּ בְּחַיִּים, וּבְעֵמֻלָּהּ אֲשֶׁר-אָתָּה עֹמֵל

תחת השָׁמֵשׁ. (קוהלת ט:ט).

שמירת השבת:

^א וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ: כִּי בּוֹ שָׁבַת מְקַל-מְקַלְכֶתוֹ, אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. (בראשית ב:ג), (כמו כן ראה כ:י-יא).

12. כיצד השפיעה הדחייה המרציאנית את אלוהי הבריאה על היחסים היהודיים-משיחיים?

* "על פי השקפת מרקיון קיימים שני אלים: האחד בורא העולם וכל אשר בו, הוא אלוהי התנ"ך של עם ישראל."¹

* "האחר, האל הגואל, שונה לחלוטין; הוא אלוהי החסד יותר מאשר אלוהי המשפט, הוא אלוהי האהבה והרחמים, שלא נודע כלל בטרם נגלה ישוע." "הפרדת התורה מן הבשורה עמדה בראש מעייניו של מרקיון."²

13. כיצד נרמזת האמונה בבריאה, בתקווה הטמונה בנבואות התנ"ך?

יז כִּי-הֲנִי בּוֹרֵא שְׁמַיִם חֲדָשִׁים, וָאָרֶץ חֲדָשָׁה; וְלֹא תִזְכְּרֶנָּה הַרְאשׁוֹנוֹת, וְלֹא תַעֲלִינָה עַל-לֵב. יח כִּי-אִם-שִׁישׁוּ וְגִילוּ עַד־עַד, אֲשֶׁר אֲנִי בּוֹרֵא: כִּי הֲנִי בּוֹרֵא אֶת-יְרוּשָׁלַם גִּלְיָה, וְעַמּוּהָ מְשׁוּשָׁה. (ישעיהו סה:יז-יח).

14. איזה טקס יהודי ומשיחי כאחד מצביע על מעשה הבריאה בבראשית?

^ה וַיַּעַן יְשׁוּעַ אָמֵן אָמֵן אֲנִי אֲמַר לָךְ אִם-לֹא יִנְלַד אִישׁ מִן-הַפְּמִיִם וּמִן-הַרְוֹת לֹא-יִוָּכַל לָבֵא אֶל־מַלְכוּת הַאֱלֹהִים. (יוחנן ג:ה), (אל הרומיים ו:א-ד; יוחנן ג:ה-טבילה: יבמות מו:ב; כריתות ט:א).

* בשתי המסורות, ביהדות ובנצרות, נדרשת טבילת הגוף כולו לפני שאדם מתגייר או הופך למשיח. בשתי המסורות, מעשה הטבילה מסמל בריאה מחדש ומחויבות חדשה לאלוהים ולתורה. (ראו הרמב"ם, משנה תורה, איסורי ביאה, יג:ה, האיגרת אל הקולוסיים ב:יב).

שמירת השבת

הערות אישיות

15. מה נלמד מן האופן שבו כתבי הקודש פותחים ומסתיימים?

^א בְּרֵאשִׁית, בְּרֵא אֱלֹהִים, אֵת הַשָּׁמַיִם, וְאֵת הָאָרֶץ. (בראשית א:א).

^ב כֹּה-אָמַר כּוֹרֵשׁ מֶלֶךְ פָּרַס, כָּל-מוֹמְלָכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי? הֲיֵהָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם, וְהוּא-פָקֵד עָלַי לְבָנוֹת-לוֹ בַּיֵּת, בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה: מִי-בְכֶם מִכָּל-עַמּוּן, הֲיֵהָ אֱלֹהֵיו עִמּוֹ-וַיַּעַל. (דברי הימים ב' לו:כג).

^ב הֲנֵה אֲנֹכִי שִׁלַּח לָכֶם, אֵת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא--לִפְנֵי, בּוֹא יוֹם? הֲנֵה, הַגָּדוֹל, וְהַנּוֹרָא. ^ד וְהַשִּׁיב לֵב-אֲבוֹת עַל-בְּנֵים, וְלֵב בְּנֵים עַל-אֲבוֹתָם--פֶּן-אֲבוֹא, וְהַפִּיתִי אֶת-הָאָרֶץ חָרָם. (מלאכי ג:כג-כד).

^א בְּרֵאשִׁית הָיָה הַדָּבָר וְהַדָּבָר הָיָה אֶת-הָאֱלֹהִים וְהוּא הַדָּבָר הָיָה אֱלֹהִים. (יוחנן א:א)

^ב וְהַמַּעֲיָד דְּבָרִים אֵלֶּה עָנָה לְאֹמֹר אֲכֹן אֲנִי בָּא עַד-מִהֲרָה אָמֵן בְּאֵה-נָא הָאֲדוֹן יְשׁוּעָ. (חזון יוחנן כב:כ).

שבע שאלות

הערות אישיות

הבריאה - האמונה שלא תיאמן

האמונה במעשה הבריאה אינה רק עניין של אמונה גרידא, היא אף קשורה לשכל הישר. וולטר, הפילוסוף הצרפתי, הודה כי אין שעון ללא שען. רבי עקיבא העיר הרבה לפני וולטר: "בית לא עומד על תילו ללא בנאי, בגד לא נטווה ללא אורג, דלת לא סבה על ציריה ללא נגה, כך גם היקום לא יכול היה להתקיים ללא בורא." (מדרש תמורה פרק ה).

ואולם, אמונה ושכל ישר אינם מספיקים בנידון. אנשים רבים, נוצרים ויהודים כאחד, שלא להזכיר אנשים אינטליגנטיים רבים אחרים, אינם מאמינים בבריאה. זאת משום שהאמונה בבריאה היא האמונה שהכי קשה לקבל. הבריאה היא האירוע היחיד בהיסטוריה של האנושות שאיש לא היה עד לה!

ואולם, סיפור הבריאה הוא הגיוני, משום שהוא ההסבר הסביר היחיד לאמונתנו, והמפתח הנובן היחיד לפענוח מסתורין זה.

בראשית: מסתורי הבריאה¹

התנ"ך מכריז כי היקום כולו וכל אשר בו - הנופים, ההרים, הנהרות, הימים, העצים, הפרחים, בעלי החיים, הזוחלים, עופות השמיים, דגי הים, הגברים והנשים התבוניים - כל אלו לא נוצרו ביד המקרה כי אם נבראו בידי אלוהים.

בראשית ברא אלוהים

אין זה מקרי שהתנ"ך פותח בהצהרה זו. עיקר האמונה הראשון ב"אני מאמין" של הרמב"ם מכריז: "אני מאמין באמונה שלמה שאלוהים הוא בורא כל הדברים, משום שהוא מכלכל את כל ברואיו ומדריכם; הוא לבדו יצר את הכול, והוא עדיין פועל וימשיך לפעול לנצח." התנ"ך פותח במעשה הבריאה של אלוהים בבראשית, בטרם נוצרו אדם וחווה, וזמן רב לפני שבני ישראל הפכו לאומה. רש"י תהה על עובדה זו: "מדוע לא פתח אלוהים ביציאת מצרים, האירוע החשוב ביותר בתולדות ישראל?" ואף ביאר את הסיבה לכך: "כדי שהכול יידעו כי אלוהי ישראל הוא אלוהי כל העמים." הדבר הראשון שאנו למדים ממעשה הבריאה הוא שאלוהים

שמע ישראל

הערות אישיות

¹Jacques Doukhan, Bereshit: The Mystery of Creation, Shabbat Shalom, spring 2000, 14-17.

שבע בבראשית

הערות אישיות

היה קיים לפני כולנו. ראוי לציין, שעל פי המסורה, מופיע אתנח במילה אלוהים כדי לציין הדגש: אלוהים הוא הבורא. אלוהים הוא שברא את הבריאה. דבר לא אירע במקרה. הראיה המשכנעת ביותר לקיומו של האל טמונה בבריאתו. מחברי המדרשים הסיקו מסקנה זו לאחר בחינת התחביר של הפסוק הראשון בבראשית: "בראשית ברא אלוהים." חז"ל הסיקו מסדר המילים בפסוק, שבו הפועל ברא מופיע לפני המילה אלוהים, כי הבריאה מביאה לידי מפגש עם אלוהים. (ילקוט שמואל 184 ISP).

במילים אחרות, עובדת קיומי היא ההוכחה לקיומו של אלוהים: "אני קיים משמע אלוהים קיים", (פרפרזה על דברי ד'קארט). אני נושם, אני חושב, אני תוהה, אני מתפלל, אני רואה את העולם - משמע אלוהים קיים. תוכלו להטיל ספק בכל דבר ודבר, כולל בדיוקה, אמיתותה או תקפותה של דעה פילוסופית זו, אך לא תוכלו לעולם לפקפק בקיומכם, משום שכל עוד אתם תוהים, אתם קיימים. ומשום שאתם קיימים, אלוהים קיים. משום שאני קיים, חייב להיות מישהו שקדם לי. הפסוק הראשון בתנ"ך מסב את תשומת ליבנו לעובדה שאלוהים היה קיים מבראשית.

אלוהי הבריאה

אלוהים מצטייר במעשה הבריאה כאל כביר וכל-יכול, אל שדי, אל עליון המתעלה מעל האנושות, כמו גם כאל שירד מן השמיים, ברא את בני האדם ויצר עימם קשרי קרבה.

סיפור הבריאה המקראי מעיד על שני הפנים של האלוהים, שמשלימים זה את זה. בסיפור הבריאה הראשון [בראשית א:א-ב: ד(א)] אלוהים מתואר בתור אלוהי הבריאה האדיר ורב הכוח. הוא מכונה אלוהים, שם הנובע מן השורש השמי א.ל.ה, המציין ריבונות וגבורה. השימוש בצורת רבים (אלוהים=ריבוי של אלוה) מרמז על ריבוי הכבוד, הגדולה והשררה של האל. בסיפור הבריאה השני [בראשית ב:ד(ב)-כ(ה)] אלוהים מתואר כאל המקיים קשרי קרבה עם בני האדם, דואג להם ומטפל בהם. גם כאן, יהוה, שמו של אלוהים, מעיד על קרבתו אלינו. השם יהוה נגזר מן השורש השמי ה.ו.ה, שמשמעו "קיים עם" או "קיים למען". ה' הוא האל הפוסע לצדנו, היוצא ונלחם למעננו. אלוהים קובע ומכוון את מהלך ההיסטוריה (שמות ג: יג-יד). אלוהים הוא אלוהי אברהם, יצחק ויעקב (שמות ג: טז). כבר מראשית התנ"ך, אלוהים מגלה את עצמו כאל ייחודי, בעל קיום מוחלט ועצמאי, אך גם כאל אישי אשר קיים ופועל למעננו. משום שאלוהים הוא הבורא, הוא נשגב מבינתנו; כל ניסיון להציגו

מעשה הבריאה

הערות אישיות

או לתאר אותו נידון לכישלון, ונחשב כחילול השם (שמות כ:ד-ו). מצד שני, משום שאלוהים הוא הבורא, הוא בחר להתוודע אלינו, ולכן אנו יכולים להתקרב אליו ולאהוב אותו. אלוהים רחוק וקרוב בעת ובעונה אחת (ירמיהו כג:כג). הוא "אלוהינו שבשמים" אך הוא אף "אבינו".

האמונה בבורא מתבטאת בסגידה לאל הנעה בין שני קטבים: כאשר אנו סוגדים לה', אנו מודעים לכוחו ולעליונותו, אך אנו אף חדורי ודאות באהבתו. זו הסיבה לכך שסיפור הבריאה מובא בתנ"ך, במיוחד בתהילים, בתור הסיבה העיקרית לעבודת ה'. "באו, נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעְה; וְנִבְרָכָה, לְפָנֵי יְהוָה עֲשֵׂנו." (תהילים צה:ו).

מעשה הבריאה

העובדה כי אלוהים הוא זה שחולל את מעשה הבריאה, אמורה להניא אותנו מלתהות על המסתורין האופף מעשה מופלא זה ומלנסות להסבירו. מעניין לציין כי סיפור הבריאה המקראי אינו מספק לנו הסבר "מדעי" למעשה הבריאה האלוהי. אלוהים לא הסתייע בשעת הבריאה בעוזר, בכלי עבודה מיוחד במינו, או בנוסחה סודית. המסתורין האופף את מעשה הבריאה שמור לו. "כי הוא אָמַר וַיְהִי; הוא צָוָה, וַיַּעֲמֵד." (תהילים לג:ט). התנ"ך מלמד כי הבריאה נבראה במוצא פיו של אלוהים. אלוהים דיבר עשר פעמים במהלך מעשה הבריאה. מכאן אנו למדים כי אלוהים השתמש במספר מצומצם מאוד של מילים כדי לברוא את הבריאה. (השוו עם בראשית יח:לב). המדרש דורש על נס זה: "לא בעמל ולא ביגיעה ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, אלא בדבר ה'." (בראשית רבה ג, ב). ואולם, על פי סיפור הבריאה, אלוהים השלים את מעשה הבריאה בשבעה ימים, כלומר, בשבוע אחד. הוא יכול היה להשלים את מעשה הבריאה בתוך שנייה אחת או אפילו בפחות מכך. אם כן, מדוע בחר אלוהים להשלים את מעשה הבריאה בשבעה ימים? המספר שבע מסמל בתנ"ך ובתורות המזרח התיכון הקדום את רעיון השלמות – משמעו שאלוהים ברא את הכול, והכול היה מושלם ושלם. ככתוב בסיפרא דברים: "כל דבר שנברא על ידי אלוהים היה מושלם, כשם שכל מגעיו עם בני האדם ישרים וצודקים. אל לבני האדם להעלות בדעתם כי יוכלו לשפר את בריאתו." (סיפרא דברים 397).

בנוסף, אלוהים השתמש ביחידת זמן השייכת לספירה האנושית. בשעה שברא את הבריאה הוא פעל בתוך גבולות הזמן של היקום שלנו. מעניין לציין כי הכתוב אומר לגבי כל שלב ושלב בשבוע הבריאה: "וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-

שבת הבריא

הערות אישיות

בקר, יום אַחַד... וְיֵהֵ-עֶרֶב וְיֵהֵ-בֹקֶר, יום שְׁנֵי" (בראשית א:ה, ח).
 ואולם ראוי לציין, כי משפט זה, החוזר שש פעמים כדי לציין את
 בריאתו של כל יום חדש בבריאה, אינו מופיע בהקשר ליום השביעי,
 השבת. הסיבה להשמטה זו פשוטה בתכלית: רק היום השביעי הוא
 היום הראשון שנברא במלואו למען בני האדם (אדם וחווה). עתה,
 כשהם קיימים בבריאה, אין עוד צורך לפרט "ויהי בוקר ויהי ערב".
 נוכחותם מספקת כדי להראות שהיום שעליו מדובר שייך לבני
 האדם; זהו יום של "ערב ובוקר" – יממה במונחים שלנו. מצד שני,
 היה נחוץ לציין "ערב ובוקר" לגבי ששת הימים הקודמים, מאחר
 ובני האדם לא היוו עדיין חלק מן המחזור הקבוע של היקום. הכוונה
 בחזרה על משפט זה שש פעמים היא ברורה: היא באה להדגיש כי
 ימות השבוע נועדו לבני האדם, למרות שהללו טרם נבראו. למעשה,
 הרמז ניתן כבר בתיאור הבריאה של היום הראשון (בראשית א:ה).
 במקום להשתמש במספר הסידורי "ראשון", כפי שנעשה לגבי יתר
 ימות השבוע (יום שני, שלישי וגו'), משתמש מחבר המקרא במספר
 היסודי אחד. הוא התכוון בכך ל"יום אחד", ליום "יחיד במינו". מילה
 זו אף מופיעה בתפילת שמע כדי לציין את ייחודיותו של האלוהים
 (דברים ו:ד). כפי שציין רש"י: "על פי הסימטריה של הפסוק, היום
 הראשון היה צריך להיכתב באותו האופן שבו נכתבו יתר הימים
 שבאו אחריו: יום שני, שלישי, רביעי וגו'. מדוע נכתב 'אחד'? משום
 שאלוהים הוא אחד."

המסתורין נותר בעינו. המחבר המקראי עומד על כך שלאווהים
 לקח שבוע אחד בלבד, בדיוק שבוע אחד על פי ממד הזמן שלנו, כדי
 להשלים את מעשה הבריאה. דבר זה עשוי להישמע לנו כבלתי ייאמן,
 במיוחד לאור הטענה "המדעית" של תורת האבולוציה המדברת על
 מיליארדי שנים. ואולם, סיפור הבריאה השני [בראשית ב:ד(ב)-כה]
 המקביל לסיפור הראשון, מגבה את אמיתותו. על פי סיפור הבריאה
 השני, אלוהים ברא את הגן ואת עצי, ולאחר מכן הניח בו את אדם
 וחווה הבוגרים והבשלים. סיפור זה הוא מעין מפתח לביאור סיפור
 הבריאה הראשון. ממש כשם שאדם הראשון נברא בתור אדם בוגר,
 כך גם הבריאה נבראה בוגרת ובשלה. אדם הראשון לא נברא כיצור
 בלתי מפותח, בבחינת זרע או תינוק. אלוהים ברא אותו "בוגר"
 מלכתחילה, כפי שברא את העצים ויתר הבריאה שסבבה אותו, כדי
 שיוכל לא רק לשרוד אלא אף ליהנות מכל המתנות שהעניק לו.
 שבוע הבריאה מסתיים בפסוק: "וַיֵּבֶר אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה,
 וַיִּהְיֶה טוֹב מְאֹד..." (בראשית א:לא), אשר חותם ומאשר את טובה
 ושלמותה של הבריאה. המילה "מאוד" שנוספה למילה "טוב" בתום

שבע שאלות

הערות אישיות

מלאכת הבריאה, מעידה כי הבריאה לא הייתה רק תוצר מוגמר וטוב שנועד לספק את צרכינו הבסיסיים ולסייע לנו לשרוד; הבריאה הנפלאה, השופעת וכלילת היופי נועדה אף לשמש להנאתנו. תכלית סופית זו הודגשה על ידי רב איבו במדרש רבה: "כאשר מלאכי השרת תהו על בריאת האדם, השיב להם אלוהים: 'דומה הדבר למלך שהיה לו מגדל מלא כל טוב ואין לו אורחים. מה הנאה יש למלך? ולשם מה ישמשו כל מעשי בריאתי הטובים, אלמלא יהיו בני אדם שייהנו מהם?' " (בראשית רבה ה, ה). הרמז הטמון באמירה על טובה של הבריאה, הוא שבני האדם מוזמנים ואפילו נדרשים ליהנות ממנה.

גישה חיובית זו לבריאה מתבטאת בשמחת החיים המאפיינת את היהדות, בניגוד לתפיסה הדואליסטית בתורת מרקיון שהשפיעה רבות על הנצרות, ועודדה את המאמינים לתעב את הבריאה ואת העולם הגשמי, ולראות בהם דבר רע ושלילי. לפיכך, בנצרות גבר התחום הרוחני על התחום הגשמי. אלוהי הישועה, האל הרוחני של הברית החדשה, החליף את אלוהי הבריאה, האל שהוצג בתנ"ך בתור אל מוחשי השולט בהיסטוריה. ובדומה, יום א', היום הראשון של השבוע, החוגג את התחייה, הגאולה והשחרור מן העולם הזה, החליף את השבת, היום השביעי, החוגג את הבריאה ואת טובו של העולם הגשמי.

המעבר מבריאה לישועה, מהתמקדות בהיסטוריה ממשית להתנסות רוחנית, שיחק תפקיד מכריע בעיצובם של שתי תפיסות עולם רוחניות שונות, שהובילו בסופו של דבר להפרדה בין היהדות לנצרות. ההתפצלות בין הבריאה לישועה היא מצערת, משום שכתבי הקודש רואים את הבריאה ואת הגאולה ככרוכים זה בזה. הגאולה עצמה נתפסת כמעשה בריאה, כשחרור מן האפסות ומן החושך.

מעניין לציין כי כאשר בני ישראל יצאו לחירות מעבדות במצרים, הם טעמו את טעמה של בריאה. שירת משה החוגגת את יציאת מצרים, משתמשת באותה הלשון שתיארה את מעשי הבריאה (שמות טו:ח). בדומה, הנביא ישעיהו מנבא את השיבה מן הגלות באותה הלשון שתיארה את מעשי הבריאה (ישעיהו מב-מה). ישוע מתאר בברית החדשה את הגאולה כמעשה של בריאה: "אָמֵן אָמֵן אָנִי אוֹמֵר לָךְ, אִם לֹא יוֹלֵד אִישׁ מִן הַמַּיִם וְהָרוּחַ לֹא יוּכַל לְהִכָּנס לְמַלְכוּת הַאֱלֹהִים." (יוחנן ג:ה). (השוו עם אל הרומיים ו:א-ד). הקשר זה קיים אפילו בטקסי ההקדשה המציינים את כניסתו של גר לחיק היהדות. היהדות והנצרות כאחת דורשות את טבילת הגוף כולו במים לזכר מעשה הבריאה, וכסמל להתחייבות חדשה, חיים חדשים ותקווה לעולם חדש.

שבע בריאות

כתבי הקודש מדברים על התקווה בדבר מלכותו החדשה של אלוהים וירושלים החדשה מתוך התייחסות לבריאה. ספר ישעיהו וספר התגלות מסתיימים באותו החזון על העיר החדשה שאלוהים הבטיח לברוא למען אושרה של האנושות. תקווה זו היא האות המסמלת את הבריאה: "כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה; ולא תזכרנה הראשונות, ולא תעלינה על לב. כי אם שישו וגילו עדי-עד, אשר אני בורא: כי הנני בורא את ירושלים גילה, ועמה מְשׁוּשׁ. וגלתי בירושלם, וישתי בעמי; ולא ישמע בה עוד, קול בכי וקול זעקה." (ישעיהו סה:יז-יט). (השוו עם התגלות כא:א-ה).

המסר הראשון העולה מהבטחה זו הוא, שאין לצפות כי מלכות אלוהים תבוא כתוצאה ממאמצי אנוש. מלכות האלוהים היא בריאה אלוהית ומתת שמיים. עוד משתמע מהבטחה זו, כי ישועת האנושות מרמזת על בריאת היקום מחדש. הכול נברא מחדש, לכן יש מקום לתקווה. נכון לעכשיו, המוות, הרשע והסבל הם חלק בלתי נפרד מן העולם ומן האנושות. הפתרון היחיד לבעיה הוא קוסמי: רק אמונה בבריאה מאפשרת לנו להחזיק בהשקפה זו. הבריאה טומנת בחובה את התקווה לבריאה מחדש. המבנה הסגנוני של כתבי הקודש (כמו גם תחילתם וסופם) מעלים את אותה האסוציאציה. ספר בראשית פותח במעשה הבריאה; הפרקים האחרונים בספר התגלות מדברים על בריאה מחדש. העובדה שמבראשית הכול היה "טוב", ואפילו "טוב מאוד", ערבה להבטחה בדבר עולם טוב יותר, שבו הכול יהיה "טוב מאוד".

הערות אישיות

אפרע בארא

הערות אישיות

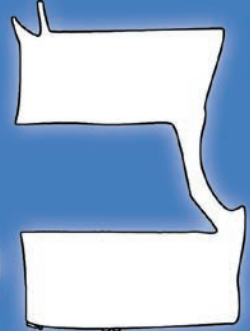

רוך ארצה יהוה:

אלהינו מלך העולם

המוציא לנו מן

הארץ